

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛЕЙ УЧАСТІ ПІДПРИЄМСТВ У ДОСЯГНЕННІ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

©2021 ПАШКЕВИЧ М. С., ЛІ Г.

УДК 338.2
JEL: F69; M21; Q01

Пашкевич М. С., Лі Г. Теоретичне обґрунтування моделей участі підприємств у досягненні глобальних цілей сталого розвитку

У статті розглядається актуальна для України та світу проблема досягнення глобальних цілей сталого розвитку на основі участі підприємств (бізнесу) у процесах збереження навколишнього середовища та поліпшення соціального добробуту на тлі економічного зростання. Мета статті полягає в оприлюдненні результатів дослідження теоретичного обґрунтування моделей участі підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку. На основі використання загальнонаукових методів дослідження було логічно обґрунтовано, що під участю підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку слід розуміти відчуження активів або прийняття зобов'язань з метою реалізації проєктів, які відповідають сталому розвитку у внутрішньому та зовнішньому середовищі. На цій підставі запропоновано розрізнити чотири моделі участі підприємства у процесах, спрямованих на досягнення глобальних цілей сталого розвитку: «Аутсайдер», «Активіст», «Контрибутор», «Активний контрибутор». В основу зазначених моделей покладено дві важливі характеристики: наявність або відсутність на підприємстві внутрішніх трансформаційних процесів на користь сталого розвитку, а також наявність або відсутність на підприємстві проєктів фінансування трансформацій на користь сталого розвитку в зовнішньому середовищі. Обґрунтування моделей поведінки підприємства щодо реалізації глобальних цілей сталого розвитку дозволило запропонувати тлумачення сталого розвитку підприємства з точки зору його участі в цих процесах. У логічній послідовності дослідження обґрунтовано типи сталого розвитку підприємства: «драйвер», «саппортер», «інтегратор». Доведено, що ці типи доцільно визначати на основі співвідношення участі підприємства у сталому розвитку за рахунок його активності у трансформаційних процесах у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Зроблено аналіз відповідності чотирьох моделей участі підприємства в реалізації глобальних цілей сталого розвитку трьом типам сталого розвитку підприємства. Подальші дослідження стосуватимуться ефективності тієї чи іншої моделі участі підприємств у сталому розвитку з точки зору різних стейкхолдерів.

Ключові слова: сталий розвиток, глобальні цілі сталого розвитку, підприємство, модель, управління підприємством, екологічний розвиток, соціальна політика, соціально-економічний баланс, проєктний менеджмент.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Пашкевич Марина Сергіївна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри міжнародних відносин і аудиту, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна)

E-mail: pashkevych.m.s@nmu.one

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3012-1690>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1484783/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55321431700>

Лі Гуаньнань – аспірант кафедри міжнародних відносин і аудиту, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна)

E-mail: Li.Hu@nmu.one

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7244-7560>

UDC 338.2
JEL: F69; M21; Q01

Pashkevych M. S., Li G. A Theoretical Substantiation of the Enterprises' Participation Models in Achieving Global Sustainable Development Goals

The article is concerned with the relevant issue both for Ukraine and the world of achieving global sustainable development goals based on the participation of enterprises (businesses) in ecological conservation processes and improving social well-being against the background of economic growth. The article is aimed at presenting the results of a study of the theoretical substantiation of models of the enterprise's participation in achieving the global goals of sustainable development. Based on the use of general scientific research methods, it was logically substantiated that under the participation of enterprise in achieving the global goals of sustainable development, it is necessary to understand the alienation of assets or the acceptance of obligations to implement projects that correspond to sustainable development in the internal and external environment. On this basis, it is proposed to distinguish between four models of enterprise participation in processes aimed at achieving global sustainable development goals: «Outsider», «Activist», «Contributor», «Active Contributor». These models are based on two important characteristics: the presence or absence of internal transformation processes in favor of sustainable development at the enterprise, as well as the presence or absence of projects for financing transformations in favor of sustainable development in the external environment. The substantiation of the company's behavior models in terms of the implementation of the global sustainable development goals allowed to propose an interpretation of the sustainable development of the enterprise in terms of its participation in these processes. In the logical course of the study, the types of sustainable development of enterprise are substantiated as follows: «driver», «supporter», «integrator». It is proved that these types should be determined on the basis of the ratio of the enterprise's participation in sustainable development due to its activity in transformation processes in the internal and external environment. An analysis of the compliance of four models of enterprise participation in the implementation of the global sustainable development goals with three types of sustainable development of the enterprise is accomplished. Further research will concern the effectiveness of a particular model of enterprise participation in sustainable development from the point of view of different stakeholders.

Keywords: sustainable development, global sustainable development goals, enterprise, model, enterprise management, ecological development, social policy, socioeconomic balance, project management.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Pashkevych Maryna S. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of International Relations and Audit, National Technical University "Dnipro Polytechnic" (19 Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)

E-mail: pashkevych.m.s@nmu.one

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3012-1690>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1484783//>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=55321431700>

Li Guannan – Postgraduate Student of the Department of International Relations and Audit, National Technical University "Dnipro Polytechnic" (19 Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)

E-mail: Li.Hu@nmu.one

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7244-7560>

У рейтингу країн світу за рівнем досягнення цілей сталого розвитку у 2021 р. Україна посіла 36 місце зі 165 країн, що аналізувалися [1], випередивши такі країни, як Грузія, Молдова, Китай, Туреччина, Ізраїль, Румунія й інші. На перший погляд, увійти до майже 20% країн – лідерів зі сталого розвитку – це суттєвий результат. Разом із цим, якщо подивитися на 17 глобальних цілей сталого розвитку та рівень їх досягнення саме в Україні, то можна побачити, що 12% (2 цілі) вважаються досягнутими, а 65% (11 цілей) – не досягнутими або такими, досягнення яких зустрічає суттєві перешкоди. Для порівняння, у Фінляндії, яка посіла 1 місце за індексом сталого розвитку у 2021 р., 24% (4 цілі) вважаються досягнутими та 35% (6 цілей) – не досягнутими або такими, які мають суттєві перешкоди.

Таким чином, проблему для України, а також інших країн, у загальному вигляді можна сформулювати як необхідність поліпшення показників цілей сталого розвитку. Але з нею пов'язана інша важлива проблема, яку доцільно ідентифікувати як нечіткий розподіл відповідальності за досягнення глобальних цілей сталого розвитку країною в цілому між її основними економічними агентами – органами влади, бізнесом і домогосподарствами. Іншими словами, якщо проаналізувати показники кожної із 17 глобальних цілей сталого розвитку, то, на перший погляд, усі вони стосуються зони відповідальності держави. Однак, очевидно, що держава самостійно, за рахунок лише власних ресурсів (матеріальних, фінансових і людських), не зможе забезпечити ефективну реалізацію заходів, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку. Разом із цим прямого віднесення того або іншого показника до зони відповідальності підприємств немає, і, можливо, такого й не може бути, оскільки концепт сталого розвитку передбачає тісне переплетіння економіки, соціуму та навколишнього середовища, що відобразилося в цілях сталого розвитку. Адже перша ціль – «Подолання бідності» – є настільки всеохоплюючою та комплексною, що призначити її у відповідальність тільки держави або тільки бізнесу неможливо. У тому, власне, і бачається проблема, на вирішення якої спрямоване дослідження: відсутність теоретично обґрунтованої моделі участі підприємств (мається на увазі бізнес) у досягненні глобальних ці-

лей сталого розвитку країною. Якщо загальноєвропейські 17 цілей сталого розвитку є глобальними, то виникає питання: а що є регіональними, корпоративними або галузевими цілями сталого розвитку? Чи може відбуватися декомпозиція глобальних цілей на цілі бізнес-сектора? Ця проблема має свої складники: не доведено та не прийнято в суспільстві, що підприємства можуть та повинні докладати зусиль до досягнення цілей сталого розвитку країни за рахунок власного сталого розвитку, а також немає чіткого уявлення про моделі розвитку підприємств для забезпечення їх участі в досягненні цілей сталого розвитку.

Останні результати досліджень учених аналізувалися згідно з двома напрямками: сталий розвиток як глобальна концепція і сталий розвиток у проекції на підприємства. На англomовний запит щодо сталого розвитку одне з найпотужніших видавництв світу – Elsevier – наводить майже 3 000 журналів і 47 000 книг, а пошукова платформа Google Scholar – 153 000 публікацій тільки з 2020 р. З цього можна зробити висновок, що сталий розвиток як концепція, офіційно обґрунтована та проголошена у 1987 р. у доповіді Гру Гарлем Брундтланд (*Gro Harlem Brundtland*), досліджується достатньо активно. Із загального пулу наукових публікацій, присвячених сталому розвитку, в контексті проблематики даного дослідження інтерес представляють ті, у яких зроблено проекцію універсальних ідей сталого розвитку на рівень підприємств та бізнесу. Серед найостанніших досліджень чимало стосуються впливу фактора пандемії COVID-19 на сталий розвиток підприємств. Обґрунтовується негативний вплив фактора пандемії на сервісну та туристичну галузь: на прикладі сервісних підприємств Китаю аргументовано інтерпретаційну структурну модель операційного менеджменту для підтримки сталого розвитку [2]; досліджено зміни в роботі туристичних підприємств під впливом обмежуючих чинників і доведено зв'язок між пандемією та сталим розвитком [3]. Окрему увагу дослідники приділяють аспектам підготовки та перепідготовки кадрів, які працюють на підприємствах, сприйняттю цілей сталого розвитку та трансформації операційних процесів і моделей бізнесу до нових умов сталого

розвитку, особливо в період пандемії [4]. У роботі [5] визначено, що для досягнення цілей сталого розвитку підприємства повинні впровадити моделі протистояння кризі COVID-19 у повсякденну практику: розробити механізм «зеленого» розвитку бізнесу та зниження викидів вуглецю в екологічній перспективі; оптимізувати умови праці та робоче навантаження на працівників через використання моделей дистанційної роботи та воркешен активності в соціальній перспективі, а також оновити існуючі технології отримання та споживання енергії в енергетичній перспективі. У дослідженні [6] вчені обґрунтовують зв'язок між цілями сталого розвитку та диджиталізацією як поточним соціально-економічним трендом. Дослідники визначають, що сталий розвиток компаній в умовах пандемії – це потенціал бізнесу до швидкої цифрової трансформації та диджиталізації, протистояння інфодемії – створенню інформаційного поля, яке складається з викривлених, неперевіраних і недостовірних інформаційних повідомлень, а також управління екосистемою даних – інформацією, яку в часі та просторі продукують різні економічні та соціальні агенти, а також елементи навколишнього та техногенного середовища. Можливість досягнення цілей сталого розвитку на основі підтримки інноваційної діяльності з боку державних органів влади та місцевого самоврядування й активного впровадження інновацій у виробничі процеси з боку підприємств доведено в дослідженні [7, с. 39–40]. Сталий розвиток бізнесу пояснюється та зводиться до корпоративної соціальної відповідальності та підзвітності компаній перед суспільством у [8, с. 33–35]. Вчені доводять необхідність перегляду ланцюгів поставок і логістичної інфраструктури для досягнення цілей сталого розвитку.

Проте, незважаючи на суттєві наукові здобутки щодо управління підприємствами в умовах сталого розвитку, актуальним залишається питання моделювання участі підприємств в досягненні цілей глобального сталого розвитку.

Таким чином, метою даного дослідження є вдосконалення теоретико-методологічних засад сталого розвитку шляхом обґрунтування моделей участі підприємства в досягненні його глобальних цілей. Для досягнення поставленої мети було вирішено такі завдання: визначено й описано моделі участі підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку; запропоновано нове тлумачення та типи сталого розвитку підприємства.

Для досягнення мети було використано *методи* абстракції, групування та комбінування ознак досліджуваних об'єктів – для виявлення моделей участі підприємств у досягненні глобальних цілей сталого розвитку; узагальнення – для визначення сталого розвитку підприємства; класифікації – для обґрунтування типів сталого розвитку підприємства.

Говорячи про участь підприємств (бізнесу) у досягненні глобальних цілей сталого розвитку, доцільно, на наш погляд, починати з відповіді на питання: а що ж саме слід вважати сталим розвитком підприємств? Раніше авторами цього дослідження було обґрунтовано, що екологізація підприємств є сутністю їх сталого розвитку [9]. Пізніше у [10] було зроблено висновок про доцільність тлумачення сталого розвитку з точки зору методики його визначення як балансу між показниками діяльності підприємства в екологічній, соціальній та економічній сферах та як інтегрованої сукупності рівня цих показників. У контексті поставленої проблематики цього дослідження сталий розвиток підприємства пропонується розглянути з точки зору участі підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку. Для цього було взято дві характеристики можливої участі підприємства в досягненні цілей сталого розвитку. Перша характеристика стосується його внутрішніх операційних процесів і відображає, наскільки підприємство самостійно трансформується та намагається відповісти на сучасні екологічні, соціальні й економічні виклики. Другу характеристику зведено до відносин підприємства із зовнішнім середовищем для віддзеркалення ступеня взаємодії підприємства в напрямі досягнення цілей сталого розвитку із зовнішнім середовищем.

Комбінування позитивних і негативних значень цих характеристик дозволило запропонувати до розгляду 4 моделі участі підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку (рис. 1), а також тлумачення та типи сталого розвитку підприємства.

Модель «Аутсайдер» передбачає, що підприємство, яке знаходиться у фокусі спостережень, демонструє нульовий рівень трансформації внутрішніх процесів відповідно до цілей сталого розвитку, а також відсутність взаємодії із зовнішнім середовищем у напрямі сталого розвитку в той час, коли інші економічні агенти в економічній системі переорієнтуються на сталий розвиток.

Модель «Активіст» передбачає, що досліджуване підприємство трансформує внутрішні операційні процеси згідно з принципами сталого розвитку й обрало сталий розвиток своїм стратегічним вектором, не маючи при цьому специфічних відносин із зовнішнім середовищем. Участь підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку, згідно з цією моделлю, полягає у прояві власної активності.

У моделі «*Контрибутор*», на відміну від двох попередніх моделей, досліджуване підприємство має зв'язок із зовнішнім середовищем для досягнення цілей сталого розвитку. Цей зв'язок може мати юридичний, фінансовий або інший характер. Головним є те, що такі зв'язки повинні позитивно впливати на досягнення цілей сталого розвитку. Наприклад, підприємство може стати співзасновником або власником іншого стартапа з виробництва «зеленої» енергії,

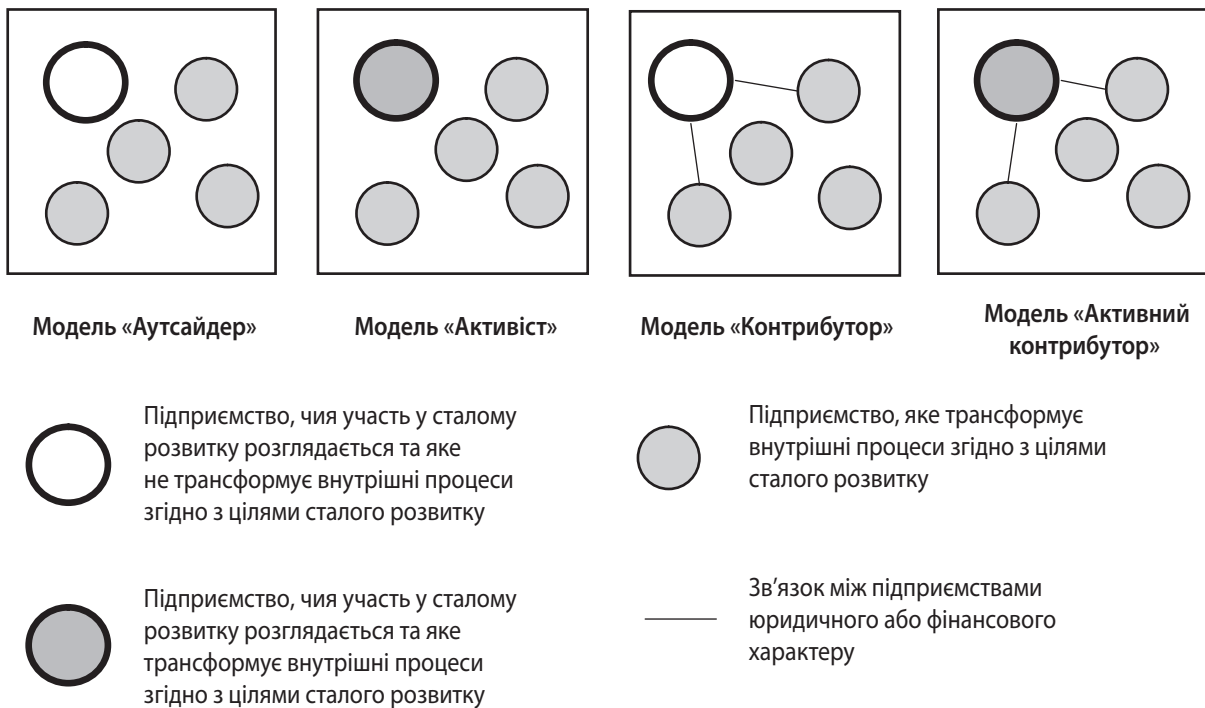

Рис. 1. Моделі участі підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку, або типи сталого розвитку підприємств

або вирощування екологічно чистої продукції, або популяризації ідей сталого розвитку серед молоді. У цьому випадку суттєвим є його юридичний зв'язок із іншими підприємствами, діяльність яких спрямована на досягнення цілей сталого розвитку, що дійсно впливатиме на ці процеси. Також досліджуване підприємство може, наприклад, виступити благодійником або фінансовим донором-грантодавцем по відношенню до інших підприємств, чия діяльність відбувається в контексті досягнення цілей сталого розвитку. Це також впливатиме на процеси сталого розвитку в суспільстві. При цьому важливою рисою моделі «Контрибутор» є те, що внутрішні процеси підприємство-контрибутор не переналаштовує відповідно до цілей сталого розвитку. Участь підприємства у сталому розвитку, згідно з цією моделлю, полягає у підтримці інших на шляху до сталого розвитку.

У моделі «Активний контрибутор» підприємство не тільки надає фінансову підтримку проектам сталого розвитку на благодійній основі або відкриває інші підприємства, що функціонують заради досягнення цілей сталого розвитку, але й самостійно трансформує внутрішні виробничі процеси відповідно до потреб збалансованого соціально-економічного й екологічного розвитку. Участь підприємства у сталому розвитку, згідно з цією моделлю, полягає у власній активності та підтримці інших у досягненні цілей сталого розвитку.

Таким чином, спираючись на наведені моделі участі підприємства в досягненні цілей сталого розвитку, можна запропонувати нову концепцію участі

щодо тлумачення сталого розвитку підприємства, згідно з якою сталий розвиток підприємства – це сукупність трансформацій або діючих процесів у внутрішньому середовищі підприємства та його зв'язків у зовнішньому середовищі, що мають юридичний, фінансовий або інший суттєвий і впливовий характер, які спрямовані на досягнення глобальних цілей сталого розвитку.

Порівняння активності підприємства та його участі в реалізації цілей сталого розвитку за рахунок внутрішніх трансформацій або зв'язків у зовнішньому середовищі дає змогу виділити специфічні типи сталого розвитку підприємств за цією ознакою.

Якщо на підприємстві преваюють внутрішні трансформації операційних процесів (наприклад, встановлення більш екологічно чистого обладнання, впровадження інноваційних технологій виробництва продукції, зміна ланцюга поставок, підвищення соціальної відповідальності перед працівниками) над активністю в зовнішньому середовищі для досягнення глобальних цілей сталого розвитку, то такий тип сталого розвитку підприємства можна назвати «драйвером» (рис. 2). Підприємство-драйвер за типом сталого розвитку самостійно активно розвивається, власним прикладом дає сигнал суспільству щодо важливості досягнення глобальних цілей сталого розвитку та впливає на позитивні зміни.

Підприємство з преваюванням активності в зовнішньому середовищі для досягнення цілей стало-

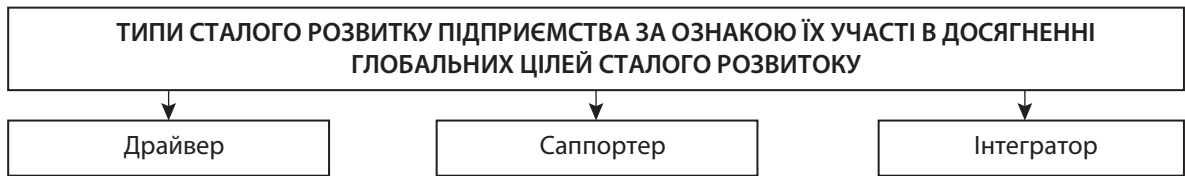

Рис. 2. Адаптація запропонованої концепції участі підприємств у досягненні глобальних цілей сталого розвитку до виокремлення нової класифікаційної ознаки та типів сталого розвитку підприємств

го розвитку (заснування нових підприємств або благодійництво для існуючих) має сталий розвиток типу «саппортер» (див. рис. 2). Підприємство-саппортер за типом сталого розвитку самостійно активно не розвивається, проте власним прикладом дає сигнал суспільству щодо важливості досягнення глобальних цілей сталого розвитку через фінансування або заснування інших підприємств-драйверів.

У разі наявності в досягненні цілей сталого розвитку приблизно однакової внутрішньої та зовнішньої активності такий його сталий розвиток можна визначити збалансованим, а підприємство – інтегратором (див. рис. 2). Підприємство-інтегратор за типом сталого розвитку не тільки самостійно активно трансформується, але й фінансує або засновує інші підприємства-драйвери.

Закономірно постає питання про вимірники для порівняння внутрішньої та зовнішньої активності підприємства. На наш погляд, порівнювати та визначати сталий розвиток типу «драйвер», «саппортер» або «інтегратор» можна на основі грошового вираження витрат або внесків, здійснених для реалізації проектів сталого розвитку. Використовуючи індикатор витрат у грошовому виразі, можна визначити та порівняти обсяги коштів, що спрямовуються на внутрішню та зовнішню трансформацію згідно з принципами сталого розвитку.

Поєднуючи типи сталого розвитку підприємства та моделі його участі в досягненні глобальних цілей сталого розвитку (табл. 1), можна констатувати, що модель участі «Аутсайдер» логічно зводить сталий розвиток підприємства до нуля та взагалі не є сумісною з поняттям «сталий розвиток підприємства». Модель «Активіст» відповідає сталому розвитку під-

приємства типу «Драйвер», причому з абсолютним переважанням внутрішніх проектів сталого розвитку на зовнішніми, які у випадку цієї моделі зведено до нуля. І навпаки, модель «Контрибутор» є сумісною з типом сталого розвитку підприємства «Саппортер», коли спостерігається абсолютне перевищення зовнішніх проектів сталого розвитку над внутрішніми, фінансування яких зведено до нуля. Модель «Активний контрибутор» збігається з усіма трьома типами сталого розвитку – залежно від того, куди підприємство більше спрямовує зусилля для реалізації глобальних цілей сталого розвитку.

Спираючись на запропоновану типізацію сталого розвитку підприємства та можливі моделі його участі в досягненні глобальних цілей сталого розвитку, необхідно зазначити деякі критичні важливі аспекти цього дослідження.

По-перше, моделювання та типізація відбулася за допомогою методу наукової абстракції, який передбачає певне відсторонення в дослідженні від несуттєвих, на думку авторів, ознак або факторів досліджуваного об'єкта, але фокусування на інших важливих характеристиках.

Так, з нашої точки зору, важливою характеристикою в цьому дослідженні стала участь підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку. Саме цей аспект було виділено як основний під час розробки підходу до тлумачення сталого розвитку підприємства. При цьому власне участь підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку в даному науковому пошуку було виражено за допомогою такого поняття, як відчуження власних активів або набуття зобов'язань з метою реалізації проектів, спрямованих на сталий розвиток як у внутрішній системі підприємства, так і у зовнішній. Оскільки

Таблиця 1

Відповідність моделі участі підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку до типів сталого розвитку підприємства

Типи сталого розвитку підприємства	Моделі участі підприємства в досягненні цілей сталого розвитку			
	«Аутсайдер»	«Активіст»	«Контрибутор»	«Активний контрибутор»
Драйвер	-	+	-	+
Саппортер	-	-	+	+
Інтегратор	-	-	-	+

дане дослідження проводиться в рамках економічних наук, то вважаємо саме таке трактування важливого аспекту сталого розвитку підприємства й абстрагування від інших можливих трактувань доцільним.

По-друге, наступним напрямом досліджень, на наш погляд, може стати вивчення корисності й ефективності тієї або іншої моделі поведінки підприємства щодо його участі в досягненні глобальних цілей сталого розвитку при певному типі сталого розвитку підприємства. І тут знову постає питання про співвіднесення зазначеної ефективності з певним типом стейкхолдерів, для яких ця ефективність буде значущою або, навпаки, перетвориться на побічний ефект негативного впливу.

У питаннях сталого розвитку, який охоплює економіку, соціум і навколишнє середовище, проблематика визначення стейкхолдерів і пошуку балансу їх інтересів та, як наслідок, ефективності, є вкрай актуальною та важливою. Наприклад, постає питання: якщо підприємство належить до типу сталого розвитку «драйвер», тобто активно впроваджує відповідні технології та проекти сталого розвитку у внутрішньому середовищі, то яка модель буде кращою – «Активіст» або «Активний контрибутор» – для власників цього підприємства, для його працівників, для суспільства (локальної громади міста, регіону, району, країни), для навколишнього середовища? І навпаки, якщо підприємство-саппортер у моделі «Контрибутор» вкладає більше коштів у проекти сталого розвитку, ніж підприємство-драйвер у моделі «Активіст»? Як визначити, яке саме підприємство бере більшу участь у досягненні глобальних цілей сталого розвитку? Усі ці питання підлягають подальшому науковому пошуку.

ВИСНОВКИ

Таким чином, на підставі проведених досліджень загальнонауковими методами можна визначити, що участь підприємств у досягненні глобальних цілей сталого розвитку є значущою та необхідною. Такий аспект, як внутрішня трансформація виробничих процесів згідно з принципами сталого розвитку або сприяння подібним трансформаціям у зовнішньому середовищі, надав підстави запропонувати нове визначення сталого розвитку підприємства та обґрунтувати 4 моделі його участі в досягненні глобальних цілей сталого розвитку. Кожній моделі відповідає певний тип сталого розвитку підприємства. Результати, отримані в ході досліджень, дозволять підприємствам більш ретельно сформулювати власну стратегію сталого розвитку й обґрунтувати бюджети проектів сталого розвитку як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Sachs J., Kroll C., Lafortune G., Fuller G., Woelm F. Sustainable Development Report 2021 / The Decade of

Action for the Sustainable Development Goals. URL: <https://www.sdgindex.org/reports/sustainable-development-report-2021/>

2. Chen J., Huang J., Su W., Štreimikienė D., Baležentis T. The challenges of COVID-19 control policies for sustainable development of business: Evidence from service industries. *Technology in Society*. 2021. Vol. 66. Art. 101643. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2021.101643>
3. Jones P., Comfort D. The COVID-19 Crisis, Tourism and Sustainable Development. *Athens Journal of Tourism*. 2020. Vol. 7. Iss. 2. P. 75–86. DOI: 10.30958/ajt/v7i2
4. Anholon R., Rampasso I. S., Silva D. A. L., Leal Filho W., Quelhas O. L. G. The COVID-19 pandemic and the growing need to train engineers aligned to the sustainable development goals. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 2020. Vol. 21. Iss. 6. P. 1269–1275. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJSHE-06-2020-0217>
5. Bakhshi P., Chaudhary R. Responsible business conduct for the sustainable development goals: Lessons from COVID-19. *International Journal of Disaster Recovery and Business Continuity*. 2020. Vol. 11. No. 1. P. 2835–2841. URL: https://www.researchgate.net/profile/Priti-Bakhshi/publication/344270286_Responsible_Business_Conduct_For_The_Sustainable_Development_Goals_Lessons_From_Covid-19/links/5f62269492851c07896bec56/Responsible-Business-Conduct-For-The-Sustainable-Development-Goals-Lessons-From-Covid-19.pdf
6. Pan S. L., Zhang S. From fighting COVID-19 pandemic to tackling sustainable development goals: An opportunity for responsible information systems research. *International Journal of Information Management*. 2020. Vol. 55. Art. 102196. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102196>
7. Федулова Л. Інновації для управління реалізацією цілей сталого розвитку в період пандемії і боротьби з коронавірусом. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2020. Спецвипуск. С. 38–42. DOI: <https://doi.org/10.36030/2664-3618-2020-si-38-42>
8. Сисоева І. М. Екологічні, соціальні та управлінські питання (ESG) як імператив для бізнесу в умовах пандемії. *Агросвіт*. 2021. № 4. С. 31–37. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.4.31
9. Пашкевич М. С., Паламарчук Т. О. Екологізація виробництва підприємств України. *Ефективна економіка*. 2014. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1624>
10. Лі Г. Сутність сталого розвитку підприємств у контексті глобальних цілей сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.199

REFERENCES

- Anholon, R. et al. "The COVID-19 pandemic and the growing need to train engineers aligned to the sustainable development goals". *International Journal of Sustainability in Higher Education*, vol. 21, no. 6 (2020): 1269-1275. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJSHE-06-2020-0217>

- Bakhshi, P., and Chaudhary, R. "Responsible business conduct for the sustainable development goals: Lessons from COVID-19". *International Journal of Disaster Recovery and Business Continuity*. 2020. https://www.researchgate.net/profile/Priti-Bakhshi/publication/344270286_Responsible_Business_Conduct_For_The_Sustainable_Development_Goals_Lessons_From_Covid-19/links/5f62269492851c07896bec56/Responsible-Business-Conduct-For-The-Sustainable-Development-Goals-Lessons-From-Covid-19.pdf
- Chen, J. et al. "The challenges of COVID-19 control policies for sustainable development of business: Evidence from service industries". *Technology in Society*, art. 101643, vol. 66 (2021).
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2021.101643>
- Fedulova, L. "Innovatsii dlia upravlinnia realizatsiieiu tsilei staloho rozvytku v period pandemii i borotby z koronavirusom" [Innovations for Managing the Implementation of Sustainable Development Goals During the Pandemic Period and the Control of Coronavirus]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy*, special issue (2020): 38-42.
DOI: <https://doi.org/10.36030/2664-3618-2020-si-38-42>
- Jones, P., and Comfort, D. "The COVID-19 Crisis, Tourism and Sustainable Development". *Athens Journal of Tourism*, vol. 7, no. 2 (2020): 75-86.
DOI: [10.30958/ajt/v7i2](https://doi.org/10.30958/ajt/v7i2)
- Li, H. "Sutnist staloho rozvytku pidpriemstv u konteksti hlobalnykh tsilei staloho rozvytku" [Enterprises' Sustainable Development Essence in the Context of the Global Sustainable Development Goals]. *Efektivna ekonomika*, no. 11 (2020).
DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.199](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.199)
- Pan, S. L., and Zhang, S. "From fighting COVID-19 pandemic to tackling sustainable development goals: An opportunity for responsible information systems research". *International Journal of Information Management*, art. 102196, vol. 55 (2020).
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102196>
- Pashkevych, M. S., and Palamarchuk, T. O. "Ekolohizatsiia vyrobnytstva pidpriemstv Ukrainy" [Greening of Production of Ukrainian Enterprises]. *Efektivna ekonomika*, no. 2 (2014). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1624>
- Sachs, J. et al. "Sustainable Development Report 2021". The Decade of Action for the Sustainable Development Goals. <https://www.sdgindex.org/reports/sustainable-development-report-2021/>
- Sysoieva, I. M. "Ekolohichni, sotsialni ta upravlinski pytannia (ESG) yak imperativ dlia biznesu v umovakh pandemii" [Environmental, Social and Governance Issues (ESG) as an Imperative for Business in a Pandemic]. *Ahrosvit*, no. 4 (2021): 31-37.
DOI: [10.32702/2306-6792.2021.4.31](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.4.31)